مام عه لی سیاسی گیان! ئه وانه هیندی سووریان پێنالێن!

له هه ولێر هه ر كه س چاكه ت و پانتۆڵی له به ردا بێت پێی ده ڵێن (مامۆستا) . به ڵام نازانم بۆ چی به كاك عه لی مه حمود موحه مه د ده ڵێن(عه لی سیاسی!)هه رچه نده مام عه لی خۆی خه ڵكی لای بابه گورگوریشه به ڵام ماوه یه ك له شاری قه ڵاو مناره میوان بووه .

پێش چه ند ساڵێك له كۆلن گۆڤارێك به ناوی (دالیان) وه چه ند ژماره یه كی لێده رچوو . له ژماره 9 ی ئه و گۆڤاره دا ووتارێك به ناوی (قه یرانی سه رمایه داری جیهانی پێش 11 ی سێپته مبه ر)،كه له نووسینی به ڕێز(عه لی مه حمود)بوو بڵاوكردبووه وه.ئیترئه مه یه كه مین ناسینی من بووبه م زاته خۆشه ویسته.پاش ئه وه ی كه چه ند رۆژنامه یه كی ئه لكترۆنی كوردی په یدابوو ، جارێكی تر چاوم به نووسین و وێنه كانی ئه م به رێزه كه وته وه . خوا هه ڵناگرێت سه ر ده كه یت به هه ر رۆژنامه یه كدا ئه م مام عه لیه و كۆمه ڵێك وێنه ی چه ند كه سانێكی ترت به به رده وامی به رچاو ده كه وێت!. هیوادرم هه مووكات ئه م به ڕێزانه وێنه كانیان هه ڵواسراوبێت!.مام عه لی ماوه یه كی زۆر بوو شوورای چینی له ومه لافه قیره گرتبوو ، به هیچ شێوه یه ك به ری نه ده دا . تا باش بوو شانۆگه ریه ترازیدیه كۆمیدیه كه ی سه رۆك و په رله مان هات،بوو به خێر بۆ ئه و مه لافه قیره!!.به هه ر حاڵ مام عه لی له یه كه مین نووسینیه وه هه تاوه كو دوێنێش زوربه ی بابه ته كانی نه فه س درێژیه كی زۆری پێوه دیاره هیوادارم هه موو كات نه فه سه كانی درێژ خایه ن بن.له م ڕۆژانه دا ووتارێكی له ژێر ناونیشانی (پۆلیڤیا وڵاتی راونانی سه رۆك)له ده نگه كان بلاوكرده وه . وه ك خۆی نووسیویه تی ئه م نووسینه ی بۆ یادی له دایك بوونی جیفارا!نووسیوه.كاكه مه م بۆتانی له بیره وه ریه كانیدا ده ڵێت (گه وره ترین كێشه كه ئێمه تووشمان بوو ، ئه وه بوو كه به شێكی كه مان زمانی ئه ورووپیمان ده زانی.ئێمه هه موو مان له عه ره به كانه وه شاره زای ئه ده بی بێگانه بووین 1). تاوه كو ئه مرۆش ئه و كێشه یه به رده وامه.له به رئه وه ی له زمانی عه ره بیداپیتی(گ) نییه.هه موپیتێكی(گ) ده كرێت به (ج) . هه ر چه نده میسریه كان به پێچه وانه وه هه موو (ج) یه ك ده كه ن به (گ) بۆنموونه ناوی(جلال جواد) میسریه ك به (گلال گواد) ده یخوێنێته وه . كاك عه لی مه حمود له به ر ئه وه ی خوێنه رێكی باشی (دارالطلیعه)ی لوبنانیه وه به تایبه ت كتێبه كانی(جۆرج ترابیش) وهه مووكاتیش ئه و به ڕێزه ناوی **گیڤارا**ی به **جیفارا** ده برد . هه ر له به ر ئه وه شه كه كاك عه لی ئه و ریتمه هه ڵه یه ی وه رگرتووه . مام عه لی سیاسی! له یه كه مین ڕسته یه وه تا دواهه مین ڕسته به خه ڵكی وڵاته كه ده ڵێت (هیندی ، هیندیه سووره كان) . ئه مه نازناوێكی خراپ بوو كه له كۆلۆمبۆسه وه بۆ ئه ورووپیه داگیركه ره كان به جێهێشت.هه مووكات ئه وروپیه داگیركه ره كان ئه م نازناوه یان به كارهێناوه بۆ خه ڵكی ره سه نی ئه و كیشوه ره و به ناوی شارستانی كردنی (سیڤیلیزاسیۆن) ه وه قه تل و عامی ئه و خه ڵكانه یان كردووه . به س ته نها له ئه مه ریكای ئازادیخواز! 35 ملیۆن خه ڵكی ره سه نی ئه مه ریكایان كوشت 2 . هه روه ك چۆن توركه فاشسته داگیركه ره دڕنده كان به كورد ده ڵێن(توركی شاخاوی)و كه زیاتر بۆ ئه تكردنی كورد ئه وناوه به كاردێت.ناوی هیندی سوریش بۆ ئه تكردنی خه ڵكی ڕه سه نی ئه و كیشوه ره به كارده هێنرێت . هه ر چه نده ئه مرۆ به خه باتێكی زۆری ئه و گه لانه ناوی هیندی سور له ئه مه ریكا به كارناهێنرێت 3 .

به هه ر حال مام عه لی ووتاره كه ی وه كو هه موو نووسینه كانی تری چه ندین زانیاری له باره ی باری جوگراڤی و مێژوویی تێدایه .جاران ره حمی پێده كردین ناوی یه ك دوو سه رچاوه ی بۆ ده نووسین.به ڵام ئه م جاره یان بۆ تامی ده میش ناوی هیچ سه رچاوه یه كی نه داوه . كه تۆ دێیت ڕووبه ری پۆلیڤیامان به كم2 !!بۆ ده نووسیت و ژماره ی دانیشتوان و (زۆرجار سه ره مه ڕ و مانگاش!) ده نووسیت .باسی مێژووی وڵاتێكی نه ناسراومان بۆ ده كه یت.نابێت پێمان بڵێیت ئه م هه موو عیلمه ت له كوێ هێناوه !!. خۆ تۆ حكایه تخوان نیت ! هه ر چه نده كه باسی كوشتنی **(گیڤارا)** نه ك **جیفارا)** مان بۆ ده كه یت ، ده ڵێیت باسی ڕۆسته می زاڵمان بۆ ده كه یت!وه ختی خۆی باپیرم زۆر جارحكایه تی ڕۆسته می زاڵی بۆ ده كردم، كه چه ند پیاوێكی ئازاو به توانا بووه . هه ر بۆیه كه نووسینه كه تم بینی یه كسه ر باپیرم كه وته یادم.له كۆتایه كه دا ره حمت پێكردووین یه ك دوو نه خشه ت بۆ داناوین.ئه وه ی یه كه میان عه ره بیه

نه ختێك لێی تێده گه ین هه رچه نده ئه میش سه رچاوه كه ی دیارنییه!به ڵام یه ك دوو نه خشه ت بۆ داناوین ،ئه سڵه ن هه ر نازانم چ زمانێكه (ئینگلیزیه یان هۆڵه ندی وفه ره نسیه) .كه جه نبتان ئه و هه موو زمانه بێگانانه ده زانن باشتره ئاگاتان له خه ڵكی تر بێت، چونكه زوربه مان وه ك به ڕێزت ئه و زمانانه نازانیین !.

ووتاره له یه كه م ووشه یه وه به هه ڵه ی زمانه وانی ده ستپێده كات . مام عه لی ده ڵێت (پۆلیڤیا وڵاتی راونانی سه رۆك) ووڵات به دوو (وو) ده نوسرێت نه ك یه ك. (ڕێكه وت)بۆ كات داده نرێت و جوانتریشه له (به رواری) .. (زیاتر) نه ك زیاد، چونكه زیاد به ناویش دێت.مێژوو به دوو (وو) ده نوسرێت نه ك یه ك . وولاتانی كه وه هه ڵه یه (ووڵاتانی تر) راسته.له زوه كه وه هه له یه(ده مێكه) ڕاسته .

هه رچه نده كه ركوكیه كان (ی) مراوی به كارناهێنن ، هه ر بۆیه ڕقیشیان له گۆشتی قازی ومراوییه،بۆ نموونه له جیاتی بڵێن(باوك**ی** منداڵه كان)ده ڵێن(باوك منداڵه كان)،كه چی مام عه لی به پێچه وانه وه هه موو كات له جیاتی یه ك (ی) دوو (ی) به كارده هێنێت.(هێرشییان،مێژوییان ،ژییانی، ئابورییدا،،،هتد). باشتره كه ناوی بێگانه ده كه یت به كوردی،ئه سڵه یه كه شی له پاڵدا بنووسیت . چونكه ناوی زۆرشتت كردووه به كوردی هه ر كه س لێی تێناگات.ڕسته یه كی ماركست به هه ڵه یی به كارهێناوه (هه ژارانی پۆلیڤییاله م 3 هه فته یه دا هێرشییان بۆ ئاسمانه برد) ده بوایه به م شێوه یه بتنووسیبایه (هه ژارانی پۆلیڤیا له م 3هه فته یه ی رابوردوودا هێرشیان بۆ ئاسمان بر) . ماركس پاش كۆمۆنه ی پاریس به م شێوه یه وه سفی كۆمۆنه كان ده كات (كۆمۆنه یه كان ده ستیان بۆ ئاسمان برد4) مام عه لیش هاتووه تۆزێك ترش و خوێی پێدا كردووه و كردوویه تی به هی خۆی . ده ڵێیت (له یادشته كانی پۆلیڤییا كه له نێوان ساڵی،،،،،) ، ده بوایه بنووسیت له یاداشته كانی گیفارادا كه له پۆلیڤیا له ساڵانی ،،نووسیویه تی). چونكه كه س نازانێت مه به ستت له یاداشته كان چییه و كێیه .

گیفاریزم

گیفاریزم له یه كه مین رۆژی له دایكبوونیه وه هه تاوه كوو ئه مرۆش سه قه تترین باڵی كۆمۆنیستی بووه. هیچ كات سه رمایه داری به كۆمه ڵێك پاڵه وان كه خۆیان خزاندبێته چیا سه خته كان ناڕوخێت. ئه م ڕه وته له یه كه مین رۆژوه،ڕه وتێكی رۆشنبیرانی ناو شار بووه و هیچ په یوه ندیه كی به بزووتنه وه ی كرێكاری وجووتیاریه وه نه بووه . ئه مانیش خوێندكارێكی بزوتنه وه سه قه ته كه ی(ماو) بوون ، كه ده یانوویست شاره كان له لادێوه رزگار بكه ن هه روه ك خۆیان ده یانووت . دیاره هۆی سه ره كی ئه م بیره ده گه رایه وه بۆ ئه وه ی كه **ماو** وبزوتنه وه كه ی دوور بوون له كرێكارانی پیشه شازیه وه . بۆ نموونه له ساڵی 1930ته نها 1،3 % كرێكاران ئه ندامی پارتی كۆمۆنیست بوون 5، ته نانه ت كاتێكیش كه ماویه كان هاتنه شه نگهای له جیاتی گلۆپه كان بكوژێنه وه ، ده یانشكاندن6 . هه موو ئه وه ی له گه ڵ ماودا بوون كه سیان شاریان نه دیبوو.له به ر ئه وه ی بزووتنه وه یه كی كرێكاری نه بوو، بۆیه نه یتوانی خزمه ت به كرێكارانی چینی و جیهانیش بكات ، بگره هه ر سه رئێشه ی بۆ بزوتنه وه ی كرێكاری جیهانی دروست كردووه .گه ر ماویش بمایه ئه مڕۆ له سه ركرده چه ته كانی چین باشتر خزمه تی سه رمایه داری جیهانی ده كرد، پێشتریش هه ر له خزمه تی ئه واندا بوو. ئه مڕۆ له چین به پیسترین شێوه كرێكاران ده چه وسێنه وه و بوونه ته قووربانی كۆمپانیا بێگانه كان .

كاسترۆ كه مامۆستای گیفارا بووه ، هه ر وه ك خۆی له یاداشته كانیداباسی كردووه،كاتێك دێته هاڤا نای پایته خت ئه و 82 جه نگاوه ره ی كه له گه ڵیدا بوون،هه موویان له مه كسیكه وه هاتبوون . هه مووشیان سه ربه چینی ناوه ڕاست بوون . كاسترۆ هیچ كات كۆمۆنیست نه بووه ، له شوباتی1958 له گۆڤاری (كۆرنێت Cornet) دا ووتی (ئه و له پیلانیدا نییه كه به رهه مهێنی بیانی هه ڵوه شێنێته وه یان خۆماڵی بكات7) له ئایاری هه مان ساڵیشداله گۆڤاری(دووبوا Dubios)رایگه یاندكه(كه له بزووتنه وه ی 26 ی ته موزدابه هیچ شێوه یه ك باسی سۆسیالیزم و خۆماڵیكردن ناكات،به ڵكه به پێچه وانه وه ئه وان له پێناوی پته وكردنی یاساكانی(1940) ده جه نگێن ، كه له خزمه تی كۆمپانیا بیانه كان بوو 8)
كاستر‌ۆ له 2 ی ئایاری 1959 له بۆینس ئایرس به ئه نجومه نی ڕێكخراوی ئابووری ووڵاتانی

ئه مه ریكای راگه یاند كه(ئه وان دژی به رهه مهێنانی تایبه ت نین، به ڵكه به پێچه وانه وه ئه وان ده یانه وێت كه ڵك له به رهه م هێنه تایبه ته كان وه رگرن9) .

كاسترۆ هیچ كات سۆسیالیزم له مێشكیدابوونی نه بووه . به ڵكه ئه وه ترسی ئه مه ریكابوو ئه مانی فرێدایه كۆشی سۆڤێته وه .حیزبی شیۆعیش(كه به رێزتان ئه ندامێكی چالاكی بوون!) به ته مای دووباره بوونه وه ی هه مان شتی ده كرد،كه سه دامی به عسی ببێته سۆسیالیزمی سۆڤێتی، به ڵام ئه م جاره یان ئه مه ریكا ئه و هه ڵه یه ی نه كرده وه.

گیڤارا خاوه نی ئایدۆلۆژیایه كی به هێز،یان تیۆریه كی به هێز نه بوو وه كو(ماركس وئه نجلس و ترۆتسكی) .هیچ كتێبێكی وابه هێزی نه نووسیوه كه بگاته ئاستی(كه پیتاڵی ماركس یان شۆڕشی به رده وامی ترۆتسكی)به ڵكه ته نها كۆمه ڵكێك ووتار ی ده رباره ی جه نگی پارتیزانی نووسیوه .

هه ر چه نده خۆی له یاداشته كانیدا ده ڵێت كه یه كه مین ئه زموونی پارتیزانی له كوردستان بووه ، به ڵام ئه و سه قه ت بیره بزوتنه وه ی رزگاریخوازی گه لی كوردی به بزووتنه وه یه كی دژه كۆمۆنیستی ئیمپریالی داناوه.من دڵنیام كه ئه م براده ره هیچ كات زانیاری ده رباره ی كورد وبزوتنه وه كه ی نه بووه . ئاخر ئه و گه ر ڕۆژێك شاره زای به عس بوایه، به وانی نه ده گووت سۆسیالیزم و به ئێمه ش بڵێت ئیمپریالیزم. له به ر ئه وه ی شاره زایی نه بووه شه كری وا نازداری شكاندووه.له لایه كی تره وه ئه م براده ره پێی وابوو (كرێكارانی شار پرۆلیتاریا نین ، چونكه له بانیۆدا خۆیان ده شۆن !) . گه ر بانیۆ نیشانه ی مه حه كی پرۆلیتاری بوون بێت ، ئه وا نابێت ناهه قی ئیسلامیه كان بگرین كه سالۆنی ژنان ده ته قوننه وه . (ئه نوه ر خواجه) دژی سواربوونی ئۆتۆمبیل بوو ، به شتی بۆرجوازی داده نا . هه ربۆیه داوای سواربوونی كه ری ده كرد!. كه چی به پێچه وانه وه مام گیفاراهه ر كه س سواری ئێستر بوایه به ناشۆڕشگێڕی داده نا! . دڵنیا به مام عه لی گیان گه ر گیڤارایان نه كوشتبایه و بیانهێشتایه وه سۆسیالیزم له پۆلیڤیا به رقه راربكات ، ئه و ائه مڕۆ پۆلیڤیاش وه زعی له ئه لبانیای خواجه و كوبای كاسترۆ باشتر نه ده بوو!.هه موو پارته گیڤاریسته كانی ئه مه ریكای لاتین ، ئه مڕۆ هه موویان خه ریكی تلیاك وكۆكاین فرۆشتنن . ئه وانیش وه كو ماڤیاكان خه ریكی بازرگانی كردنن .ئێمه ی كورد ده زانین ئه و میتۆده سه قه ته ی پارتیزانی چ نه هامه تیه كی بۆمان هێناوه . هه موو كات كورد وه كو مه ڕ ته سلیمی گورگه عه ره بی و توركه كان كردووه و له ماڵوێرانی و ئه نفال وكیمیاباران و كۆ مه ڵێك سه ركرده ی دزو چه ته ی وه كو به رزانی و تاڵه بانی زیاتر هیچی تری بۆ نه هێناوین.

هه روه ك خۆشت نووسیوته كه گیفارا درێژه پێده ری ئه و بزووتنه وه یه كه سیمۆن پۆلیڤار دای نابوو . سیمۆن پۆلیڤار ده یوویست ئه مه ریكای لاتین له ژێر ده ستی ئیسپانیه كان ڕزگاربكات و ده وڵه تێكی به هێزی لاتینی دروست بكات له شێوه ی ئه مه ریكادا ، واته هه روه ك جۆرج واشنتون ئه مه ریكای له ده ستی ئینگلیز رزگار كرد و ده وڵه تی ئه مه ریكای دروست كرد . هه ر بۆیه پۆلیڤار جۆرج واشنتۆنی به مامۆستای خۆی داده نا .هایتی یه كه مین ده وڵه تی كۆیله ره شپێسته كان بوو ، كه ساڵی 1804 له حوكمی فه ره نسی ڕزگاری بوو ، ئه م ده وڵه ته گه وره ترین پشتگیری بزووتنه وه ی سیمۆن پۆلیڤار كرد. به و هیوایه ی كه ڕه شپێسته كان له كۆیلایه تی رزگار بكات. كه چی ئه م قاره مانه كاتێك كه هاته سه رحوكم ئاماده نه بوو په یوه ندی دیبلۆماسی له گه ڵ هایتی ببه ستێت. به و بیانووی كه ئه و دژی بیربۆچوونی ره گه زپه رستییه .جێی ئامازه بۆ كردنه ، ناپلیۆن خۆی دانی به م ووڵاته دانا و په یوه ندی دیبلۆماسیشی له گه ڵ به ست 10 . ئیتر نازانم جه نابتان بۆچی وا به سان و باڵی پۆلیڤاردا هه ڵده ده ن!.

هه تاوه كو ئه مڕۆش گیڤاریزم گه وره ترین زله ی له بزووتنه وه كرێكاریه كان داوه له و كیشوه ره. تۆ خۆت باسی ئه و هه موو ڕاپه ڕینانه ت كردووه،ئایا گه ربیری سه قه تی گیڤاریزم نه بێت،چی وا ده كات ئه م هه موو ڕاپه ڕینانه سه ر نه كه ون. گیڤاریزم هیچ كات خاوه نی ئایدۆلۆژیایه كی كرێكاری نه بووه، هه ربۆیه هه موو كات بزوتنه وه كانیان بێ به رنامه و سه قه ت بوون .ده بێت بپرسین ، بۆچی ئه مڕۆ له ئه مه ریكاناوی كۆمۆنیست یاساغه،به ڵام وێنه و یاداشته كانی گیڤارا یاساغ نین.ئه وان خۆیان كۆمه كی بڵاوبوونه وه ی ئه و بزاڤانه ده كه ن چونكه ده زانن بزاڤێكی سه قه ته .

هه ر وه ك حسێن به فرین ووتی (باش بوو مه لا به ختیاریان نه كوشت و بۆمان ده ركه وت چ شۆڕشگێڕێكه ، ده نا من دام نابوو دیوانێكی گه وره ی شیعری بۆ بنووسم)

مام عه لی گیان دڵنیا به گه ر ئه و براده ره ش بمایه هه ر وه ك مه لا به ختیار وكاسترۆ ده بوو .

ئه رده ڵان عه بدوڵڵا

ئه ڵمانیا

سه رچاوه کان :

1.گۆڤاری ئاینده ، ژماره 5 کانوونی یه که می 1999 ، کاکه مه م بۆتانی، کارو بۆچوونم له رێکخراوه ئه ده بیه کاندا.
2 . نعوم تشومسکی، الغزو مستمر ، ترجمه ، می النبهان، منشوارت المدی،1999،سوریا دمشق،ل38
3. ڕادیۆی ده نگی ئه مه ریکا ، به شی کوردی
4 . کیسرا هه ورامی ، کۆمۆنه ی پاریس ، هه روه ها برِوانه (مارکس ، حول کومونه پاریس، دار التقدم)
5 . تۆنی کلێف ، ماو کاسترۆ گیڤارا و بزوتنه وه نیشتمانیه کان، سه نته ری ڕۆشنبیری مارکسی
6. هه مان سه رچاوه .
7. هه مان سه رچاوه .
8 . هه مان سه رچاوه .
9. هه مان سه رچاوه .
10 . نعوم تشومسکی ، الغزومستمر،ترجمه،می النبهان،منشورات المدی،1999،سوریا دمشق، ل328